

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนและครูโรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนและครูโรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนและครูโรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนและครูโรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Principle) สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ได้ว่า ผู้วิจัย กลุ่มผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่าน หลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย สามารถนำความรู้ความเข้าใจและทักษะจากการฝึกปฏิบัติ นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลจากการสังเกต โดยใช้แบบสังเกต พบว่า ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ

มีการให้ความร่วมมือ สภาพความพร้อมในการจัดกระบวนการพัฒนาส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
 ของนักเรียนและครูโรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
 26 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด
 1 ข้อ อยู่ในระดับมาก 12 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่า
 มาก 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความ
 ต้องการในการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.59$)
 รองลงมา คือ ส่งเสริมให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนา
 กระบวนการส่งเสริมรักการอ่าน ($\bar{X} = 4.47$) และมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา
 บุคลากรเพื่อพัฒนากระบวนการเรียน ($\bar{X} = 4.06$) ตามลำดับ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย
 ที่มีค่าปานกลาง 3 ข้อแรก พบว่า มีแผนการพัฒนาบุคลากรด้านการส่งเสริมการพัฒนา
 กระบวนการส่งเสริมรักการอ่าน ($\bar{X} = 3.41$) รองลงมา คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน
 เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ($\bar{X} = 3.65$) และการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิด
 ความอยากอ่านหนังสือ เช่น การแนะนำหนังสืออย่างย่อ หรือบางส่วนที่สำคัญ ($\bar{X} = 3.53$)
 ตามลำดับ

สรุปผลจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จากการสังเกต การสัมภาษณ์
 และการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ พบว่า ระหว่างการพัฒนา นักเรียนมีความพึงพอใจต่อ
 กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โรงเรียนบรบือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อ
 พิจารณาทั้ง 7 กิจกรรม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 กิจกรรม และ
 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 กิจกรรม โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3
 อันดับแรก คือ กิจกรรมเล่าขานผ่านเสียงตามสาย ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมา คือ กิจกรรมว่างทุก
 วันอ่านทุกคน ($\bar{X} = 4.53$) และกิจกรรมเล่านิทานเสริมปัญญาहरรรษาวันศุกร์ ($\bar{X} = 4.52$)
 ส่วนกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก คือ กิจกรรม ตอบปัญหาสารานุกรมสำหรับเยาวชน
 ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา คือ กิจกรรมดูความรู้สู่ชุมชน ($\bar{X} = 4.26$) หลังการพัฒนา นักเรียน
 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โรงเรียนบรบือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
 มากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาทั้ง 7 กิจกรรม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
 จำนวน 5 กิจกรรม และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 กิจกรรม โดยกิจกรรมที่มี
 ค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ กิจกรรมเล่าขานผ่านเสียงตามสาย ($\bar{X} = 4.82$) รองลงมา คือ
 กิจกรรมเล่านิทานเสริมปัญญาहरรรษาวันศุกร์ ($\bar{X} = 4.68$) และกิจกรรมว่างทุกวัน อ่านทุกคน

($\bar{X} = 4.64$) ส่วนกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก คือ กิจกรรมดูความรู้ผู้ชุมชน ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมา คือ กิจกรรมตอบปัญหาสารานุกรมสำหรับเยาวชน ($\bar{X} = 4.39$)

สรุปผลจากการนิเทศภายในกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนและครู โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น กระจ่หรือร้นและให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมว่างทุกวัน อ่านทุกคน นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 79.40 2) กิจกรรมแนะนำหนังสือ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 75.85 3) กิจกรรมเล่าขานผ่านเสียงตามสาย นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 70.15 4) กิจกรรมตอบปัญหาสารานุกรมสำหรับเยาวชน นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 70.45 5) กิจกรรมนักอ่านแฟนพันธุ์แท้ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 100 6) กิจกรรมดูความรู้ผู้ชุมชน นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 88.66 และ 7) กิจกรรมเล่านิทานเสริมปัญญาहरยาวันศุกร์ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 95.52 ครูมีการวางแผนการทำกิจกรรม 7 กิจกรรมได้ทุกกิจกรรม โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผล

กระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนและครู โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การนิเทศกำกับ และติดตามผล โดยใช้การนิเทศภายใน ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่าน ส่งผลให้ครูมีความสามารถในการจัดกระบวนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้ดีขึ้น โดยสะท้อนจากการนักเรียนมีความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่านและพัฒนาการอ่านของตนเองจนเกิดนิสัยรักการอ่าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวารี ภูเมี่ยม (2551 : เว็บไซค์) พบว่ากลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมีความกระจ่หรือร้น ต้องการพัฒนาตนเองมีความสนใจร่วมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ เมื่อนิเทศติดตามพบว่ากลุ่มเป้าหมายในการวิจัยบางคนยังดำเนินการในการส่งเสริมการอ่านได้ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ โดยกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ที่จัดให้นั้นยังไม่สามารถทำให้นักเรียนมีทักษะการอ่านและอ่านหนังสือเป็นจึงได้ดำเนินการ การพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ในการอบรมเชิงปฏิบัติการการนิเทศและการดำเนินการ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในวงรอบที่ 2 ผลปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายในการวิจัยทุกคนมีความ

มันใจ มีความรู้ ความเข้าใจสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเชิงปฏิบัติการไปใช้
 ดำเนินการส่งเสริม การอ่านของนักเรียนได้สำเร็จทุกคน ครูสามารถดำเนินการส่งเสริมการ
 อ่านได้อย่างมีลำดับขั้นตอนนักเรียนมีความสนใจ เร้าใจในการที่ได้อ่านหนังสือ นักเรียนที่
 อ่านหนังสือไม่คล่องลดจำนวนลง ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนและผู้ปกครองพึง
 พอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของ โรงเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษา
 ของชูชาติกร ฐัมภาย (2552 : 92-93) ได้พัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม
 การอ่าน โรงเรียนพระบุบ้านหันราษฎร์ประสาธ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ให้มีความรู้
 ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านได้ โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ
 (Action Research) ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมเพื่อ
 ส่งเสริมการอ่านโดยใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นิเทศ
 กำกับ และติดตามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งครูและนักเรียน ในด้านพฤติกรรมของครู คือ
 ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นำไปสู่การจัดกิจกรรม
 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดีมาก นักเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะเข้า
 ร่วมกิจกรรมสัปดาห์ในการเข้าห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ
 ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งใน และนอกสถานศึกษา
 และบุญช่วย สายราม (2552 : 115) ทำการศึกษาพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการ
 อ่านของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองทัพ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานีโดยใช้การวิจัย
 ปฏิบัติการผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ความสนใจในการอ่านของนักเรียน ร้อยละ 100 % มี
 ความสนใจในการอ่านและมีพฤติกรรมการอ่านที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้นในการอ่านและมี
 ความสุขในการอ่านและมีความเพลิดเพลินในการอ่าน มีความใฝ่เรียนรู้และรู้จักใช้เวลาว่างให้
 เป็นประโยชน์และมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มมากขึ้น เห็นความสำคัญของการอ่าน ใช้การอ่านใน
 การแสวงหาความรู้และข้อมูลข่าวสารประเภทต่าง ๆ มานำเสนอและถ่ายทอดให้สาธารณชน
 รับรู้ และพัฒนาการอ่านของตนเองจนมีนิสัยรักการอ่านในระดับดีมากนักเรียนร้อยละ 100 มี
 ความกระตือรือร้นมีความตั้งใจในการพัฒนาการอ่านของตนเองและมีพฤติกรรมในการอ่านที่ดี
 ขึ้นมากจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยให้การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรัก
 การอ่านของนักเรียนเกิดผลปรากฏว่าประสบผลสำเร็จอย่างน่าพอใจมาก

จากการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรม
 ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การนิเทศ กำกับและติดตามผลโดยใช้การนิเทศภายใน ทำให้
 บุคลากรมีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่าน ส่งผลให้ครูมีความสามารถในการจัดกระบวนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัย กลุ่มผู้ร่วมวิจัย และวิทยากรผู้ให้ความรู้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่าน สามารถนำความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่านจากการฝึกปฏิบัติที่ได้รับจากการประชุม นำไปสู่การจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับประวิตร์ เอราวรณ (2545 : 4-5) ที่ได้กล่าวถึง การวิจัยปฏิบัติการไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าร่วมกันอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจต่อปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่และได้แนวทางปฏิบัติหรือวิธีแก้ไขปรับปรุงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงาน

2. จากการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จากการดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยการสังเกต และการสัมภาษณ์ พบว่า ทั้งครูผู้ดำเนินกิจกรรม และนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2542 : 53) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านว่า หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตาม ที่มุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจในเรื่องหนังสือ เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน กระจายใคร่อ่านอยู่ตลอดเวลาจนกลายเป็นนิสัยรักการอ่านในที่สุดและกรมวิชาการ (2546 ก : 77) ที่ให้ความหมายกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ การกระทำต่าง ๆ ที่เร้าใจ จูงใจ กระตุ้น สร้างบรรยากาศ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่านเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านจนเป็นนิสัย

3. จากการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การนิเทศ กำกับและติดตามผลโดยใช้การนิเทศภายใน โดยผู้วิจัย กลุ่มผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่าน สามารถนำความรู้ความเข้าใจ และกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมในการที่จะส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่านได้ แต่ยังคงขาดทักษะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานิสัยรักการอ่านบางทักษะซึ่งสอดคล้องกับอมรา ปฏิภิญโญบุรณ (2546 : 40) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การนิเทศเป็นกระบวนการแสวงหาความจริงและความรู้ของสิ่งต่าง ๆ ที่ดำเนินการทางการศึกษาต้องอาศัยเทคนิค วิธีการและมนุษยสัมพันธ์ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะต้อง

มีการติดต่อประสานงานสร้างแรงจูงใจ เพื่อเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายของการจัดการ ดังนั้น การนิเทศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่ต้องการความร่วมมือของบุคคลที่ต้องปฏิบัติตามรูปแบบประชาธิปไตย ซึ่งเน้นการเคารพสิทธิความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การนิเทศ การศึกษาต้องครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ จึงจะประสบผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมว่างทุกวัน อ่านทุกคน นักเรียนได้ให้ความสนใจในการอ่านหนังสือมาก นักเรียนหยิบหนังสืออ่านตามความสนใจ การจัดกิจกรรม จึงควรดำเนินการจัดหาหนังสือให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนและมีความหลากหลาย มีรูปแบบและสีสันสวยงาม

1.2 จากการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมเล่านิทานเสริมปัญญาहरรรษาวันศุกร์ ได้รับความสนใจจากนักเรียนมากที่สุด นักเรียนสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่าน และพัฒนาการอ่านของตน อยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะการเล่านิทานประกอบการแสดง ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม จึงควรที่จะส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยการเล่า นิทานในทุกระดับชั้น และกำหนดประเภทในการเล่าให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

1.3 จากการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมเล่าขานผ่านเสียงตามสาย นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารและสาระความรู้ไปสู่สาธารณชนและควรส่งเสริมให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น โรงเรียนควรสนับสนุนโดยจัดทำตารางออกอากาศ โดยจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน และส่งเสริมนักเรียนเห็นความสำคัญและสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษประจำวันเพิ่มขึ้นมาด้วย

1.4 จากการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมถ่วงความรู้ คู่ชุมชน พบว่า นักเรียนอ่านหนังสือคล่องและอ่านได้รวดเร็วขึ้น มีพฤติกรรมการอ่านที่ดีขึ้น ชอบหยิบหนังสือมาอ่านเวลาว่างและชอบนั่งรวมกลุ่มอ่านกับเพื่อนๆ ดังนั้น ผู้ปกครองนักเรียนจึงมีบทบาทที่สำคัญในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

1.5 ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีการส่งเสริมให้หน่วยงานอื่นให้การสนับสนุนด้านปัจจัยในการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่สถานศึกษา

1.6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ควรมีนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องทุกปี และ

มีการกระตุ้นเสริมแรงอยู่เสมอ

1.7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการกำกับ ติดตาม และให้การนิเทศอย่างใกล้ชิดในการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา

1.8 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักให้ครูผู้สอนได้บูรณาการการอ่านในกระบวนการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลในทุกรายวิชาอย่างจริงจัง

1.9 ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยให้มีความพร้อมในการดำเนินงานโครงการ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น

2.2 ควรศึกษาพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

2.3 ควรมีการศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสถานศึกษาระดับอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเป็นการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่เหมาะสมและยั่งยืน

2.4 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจากอินเทอร์เน็ตเพราะในโลกการสื่อสารในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งเรียนรู้ที่กว้างไกลสามารถติดต่อสื่อสารได้ทั่วโลก ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจจะสามารถอ่านข้อมูลได้รวดเร็ว และเป็นข้อมูลที่ทันสมัยทำให้ผู้อ่านมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านและพัฒนาการอ่านของตนเองอยู่ตลอดเวลา

2.5 ควรศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากความร่วมมือของผู้ปกครองมากยิ่งขึ้นเพราะผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการช่วยปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้บุตรหลาน ซึ่งเป็นแบบอย่างได้เป็นอย่างดี

2.6 ควรจัดหาหนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนและมีความหลากหลายสีสันสวยงามรูปเล่มน่าสนใจ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องเพราะจะช่วยกระตุ้นจิตใจและส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่านหนังสือ เห็นความสำคัญของการอ่าน และพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างต่อเนื่อง รู้จักแสวงหาความรู้ด้านต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารใหม่ ๆ ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงและจะส่งเสริมให้นักเรียนอยากอ่านหนังสือ จนเกิดมีนิสัยรักการอ่านตลอดไป